

ВТРАТИ НАУКИ

ІВАН ВАСИЛЬОВИЧ ПОПІВНЯК

Дев'ятого серпня 2010 р. після тривалої і важкої хвороби помер відомий учений-геолог, доктор геологічних наук, професор кафедри геології корисних копалин Львівського національного університету імені Івана Франка, член редколегії “Мінералогічного збірника” Іван Васильович Попівняк. Його понад 40-річна плідна наукова і навчально-виховна діяльність тісно пов'язана з геологічним факультетом університету, у якому він пройшов шлях від студента до професора.

І. Попівняк – знаний фахівець у галузі геології і термобарогеохімії. Він досліджував фізико-хімічні умови формування родовищ золота й алмазів, розробляв розшуково-оцінні критерії їхнього зруденіння, займався вивченням проблем сучасної теорії рудогенезу, а саме – ролі фракціонування мінералоутворювальних флюїдів у рудогенерувальних палеосистемах тощо. Окрім того, учений досліджував флюїдодинаміку у розривних структурах, вплив геологічних чинників на стан здоров'я населення Львівщини і Закарпаття, а також процеси сучасного мінералоутворення (травертиноутворення) у зонах розломів.

Народився Іван Попівняк 7 жовтня 1941 р. в с. Кваси Рахівського р-ну Закарпатської обл. Середню освіту здобував у школах сіл Кваси та Ясіня. Після закінчення середньої школи він ризикнув вступати в морехідне училище в Мурманську. Однак прибувши на місце і побачивши реалії життя моряків, зрозумів, що це не його покликання, тому повернувся додому. Згодом був призваний на строкову військову службу в армію. Після служби працював інструктором з туризму в м. Рахів.

Пов'язати своє життя з геологією І. Попівняк вирішив, прочитавши книжку В. Обручева “На краю Ойкумени”, і 1964 р. вступив на геологічний факультет Львівського державного університету імені Івана Франка. Після закінчення навчання 1969 р. він працював інженером науково-дослідного сектору (1969–1971), молодшим (1971–1977), старшим науковим співробітником науково-дослідної частини (1977–1981), завідувачем Лабораторії прикладної термобарогеохімії (1981–1999) Львівського університету.

У 1977 р. Іван Васильович успішно захистив кандидатську дисертацію на тему “Термобарогеохимические условия минералообразования, поисково-оценочные критерии и прогнозирование оруденения в Кедровском районе (Зап. Забайкалье, зона БАМ)”, а 2002 р. – докторську дисертацію на тему “Фізико-хімічне моделювання флюїдодинамічних рудогенеруючих палеосистем та прогнозування пов'язаного з ними зруденіння (на прикладі родовищ золота)”. Відповідно, він здобув наукові ступені кандидата геолого-мінералогічних наук і доктора геологічних наук.

На педагогічній роботі І. Попівняк з 1992 р. Тривалий час працював за сумісництвом, а з 2001 р. – на посаді доцента кафедри геології корисних копалин. У 2003 р. його обрали за конкурсом на посаду професора цієї ж кафедри. Читав такі основні лекційні курси: теоретична термобарогеохімія, прикладна термобарогеохімія, методи термобарогеохімії, геологія корисних копалин, корисні копалини України, мінерально-сировинна база України, екологія видобутку і переробки корисних копалин. У 2002 р. І. Попівняку присвоєно вчене звання доцента.

Іван Попівняк під час польових робіт у Забайкаллі.

У науковому доробку Івана Васильовича є понад 120 публікацій, серед них навчальний посібник “Прикладна термобарогеохімія. Ч. 2. Основи термобарогеохімічного пробовідбирання” (2005, співавт. С. Ціхонь), методичний навчальний комплекс “Визначення тиску за істотно газовими включеннями у мінералах” (2008, співавт. С. Ціхонь, В. Школка), монографія “Термобарогеохімія золота” (1995, співавт. Ю. Ляхов, М. Павлунь). Він автор і співавтор численних наукових звітів з госпдоговірних і держбюджетних науково-дослідних робіт.

У 70–80-х роках І. Попівняк разом з іншими співробітниками геологічного факультету (Ю. Дорошенком, Л. Колтуном, Ю. Ляховим, А. Пізнюром та ін.) проводив термобарогеохімічні дослідження у межах Центрального Казахстану, Узбекистану, України. У 1981 р. на геологічному факультеті Львівського університету за активної участі Івана Васильовича створено Лабораторію прикладної термобарогеохімії, яку він очолив. У цей час учений плідно співпрацював з Є. Лазьком, Ю. Ляховим, Ю. Дорошенком, М. Павлуном, Н. М’язь та ін. Під його керівництвом проведено низку термобарогеохімічних експедицій у Східному Забайкаллі, Північній Бурятії, Західному Прибайкаллі, Ленській провінції, Східному Саяні, Якутії, Казахстані, Середній Азії, Архангельській обл., Приазов’ї, Кавказі, на Кіровоградщині та Донбасі. Саме на цей період припала його найактивніша науково-дослідна діяльність, яка вилилась у написанні численних звітів, статей, кандидатської і докторської дисертацій.

Під час сходження на Говерлу, липень 2006 р.

У рідних Квасах, липень 2008 р.

З набуттям Україною незалежності І. Попівняк повністю спрямував свої зусилля на дослідження та вивчення родовищ України. Разом з колегами він досконало дослідив особливості формування деяких родовищ золота (Юріївське, Майське, Сауляк, Великобанське та ін.); визначив низку фізико-хімічних параметрів (температура, тиск, характер гетерогенізації мінералоутворювальних флюїдів тощо) процесів мінералоутворення, їхню стадійність, розробив розшуково-оцінювальні критерії. Результати цих досліджень і нині використовують у геологорозвідувальній практиці.

І. Попівняк був активним продовжувачем відомої Львівської термобарогеохімічної школи, під його керівництвом захищено три кандидатські дисертації (С. Ціхонь, Т. Павлюк, П. Папарига). Він залишив після себе велику когорту учнів (П. Ніколенко, Т. Олійник, С. Ціхонь, О. Костюк, В. Марусяк, Л. Гопко, В. Школка, А. Городечний, С. Кріль та ін.), які продовжують працювати у руслі його ідей.

Досить активною була науково-організаторська і громадська діяльність І. Попівняка. Особливо плідно під його керівництвом працювала Мала академія наук. Його учні неодноразово були переможцями Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт з геології (А. Городечний, 2002; С. Кріль, 2005). За вагомий особистий внесок у розвиток обдарованої молоді, значні успіхи у справі виховання інтелектуального творчого потенціалу юних науковців, залучення їх до науково-дослідницької роботи Іван Васильович двічі нагороджений почесною грамотою Міністерства освіти і науки України (2003, 2005).

Іван Попівняк був членом Українського мінералогічного товариства, наукового товариства імені Шевченка, членом редколегії “Мінералогічного збірника” та заступником головного редактора “Вісника Львівського університету. Серія геологічна”; членом спеціалізованих вчених рад з захисту кандидатських і докторських дисертацій у Львівському національному університеті імені Івана Франка та Інституті геології і геохімії горючих копалин НАН України, членом навчально-методичної ради геологічного факультету. Він – учасник багатьох геологічних і термобарогеохімічних форумів: XII Міжнародного симпозіуму з флюїдних включень (Польща, 1993), IX Міжнародної конференції з термобарогеохімії (Росія, 1999), III Міжнародної конференції “Мінералогія Карпат” (Угорщина, 2006), II Центральноєвропейської мінералогічної конференції (Польща, 2008) та ін.

Незважаючи на те, що Іван Васильович не проживав у рідному селі, він не забував Кваси, гуцульські коломийки та смак буркуту. Він говорив: “Тори – це для мене рай, де моя душа вільно дихає”, тому започаткував традицію сходження студентів і викладачів під час першої навчальної геологічної практики на Говерлу.

Редколегія “Мінералогічного збірника” та колектив геологічного факультету висловлює щире співчуття рідним і друзям Івана Васильовича Попівняка. Світла пам’ять про нього назавжди залишиться в серцях його колег і учнів.

Редколегія “Мінералогічного збірника”